CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JÁN MAZÁK
prezentate la 24 septembrie 2009 [1]

I — Introducere, situația de fapt din acțiunea principală și procedura în fața instanței de trimitere

1. Prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare a fost adresată Curții de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) (Germania) (denumită în continuare „instanța de trimitere"). Întrebările preliminare formulate se referă la interpretarea articolului 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [2] (denumit în continuare „Regulamentul nr. 44/2001").

2. Instanța de trimitere are nevoie de răspunsul Curții pentru a stabili dacă instanțele germane au competența de a se pronunța asupra acțiunii în despăgubiri formulate de Car Trim GmbH, întreprindere stabilită la Plauen (Germania) (denumită în continuare „reclamanta din acțiunea principală"), împotriva KeySafety Systems SRL, întreprindere stabilită la Villastone (Italia) (denumită în continuare „pârâta din acțiunea principală").

3. Din luna iulie 2001 până în luna decembrie 2003, pârâta din acțiunea principală a cumpărat de la predecesorul în drepturi al reclamantei din acțiunea principală componente pentru sisteme de airbaguri, pentru care piesele și elementele necesare proveneau în principal de la alți furnizori, plasați în amonte față de procesul de producție. Pentru producerea și livrarea acestor componente, cu privire la care se convenise ca reclamanta din acțiunea principală să le livreze pârâtei din acțiunea principală, la cerere, franco uzina din Colleferro (Italia), părțile au încheiat cinci contracte-cadru de livrare, fiecare pentru un tip de vehicul determinat.

4. Pârâta din acțiunea principală a denunțat diversele contracte cu efect de la sfârșitul anului 2003. În consecință, considerând că aceste rezilieri reprezintă încetări ale contractelor, reclamanta din acțiunea principală a introdus o acțiune în despăgubiri la Landgericht Chemnitz, care era la acea dată instanța de la locul de producție. Această instanță a respins acțiunea ca inadmisibilă, întrucât instanțele germane nu au competență internațională. Apelul declarat de reclamanta din acțiunea principală a fost respins de Oberlandesgericht Dresden. Ulterior, reclamanta din acțiunea principală a introdus un recurs la instanța de trimitere, cu permisiunea instanței de apel.

1 — Limba originală: franceza.
2 — JO 2001 L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74.

II — Cadrul juridic

5. Considerentul (2) al Regulamentului nr. 44/2001 prevede:

„Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă."

6. Potrivit considerentului (11) al Regulamentului nr. 44/2001:

„Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. […]"

7. Considerentul (12) al Regulamentului nr. 44/2001 arată:

„În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției."

8. Normele de competență figurează în capitolul II din Regulamentul nr. 44/2001.

9. Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 1, intitulată „Dispoziții generale", din capitolul II menționat, prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză."

10. Articolul 5 din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 2, intitulată „Competențe speciale”, din capitolul II din acest regulament, arată:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată;

(b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:

— în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile;

— în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile.

(c) în cazul în care nu se aplică litera (b), se aplică litera (a);

[…]”

III — Întrebările preliminare și procedura în fața Curții

11. Instanța de trimitere a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele două întrebări preliminare:

„1) Articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că contractele referitoare la livrarea de mărfuri care urmează să fie fabricate sau produse trebuie calificate drept vânzări de mărfuri (prima liniuță), iar nu drept prestări de servicii (a doua liniuță), chiar și în cazul în care cumpărătorul a formulat anumite cerințe cu privire la obținerea, la transformarea și la livrarea acestor mărfuri, în special în ceea

ce privește garantarea calității producției, a fiabilității livrărilor și a unei bune gestiuni administrative a comenzilor? Care sunt criteriile determinante pentru realizarea distincției?

2) Dacă avem de a face cu o vânzare de mărfuri, locul unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile trebuie să fie determinat, atunci când este vorba despre vânzări la distanță, având în vedere locul predării materiale a mărfurilor către cumpărător sau locul unde mărfurile sunt predate primului transportator în vederea transmiterii lor către cumpărător?"

12. Pârâta din acțiunea principală, guvernele ceh, german și al Regatului Unit, precum și Comisia Comunităților Europene au depus observații scrise.

IV — Apreciere

A — *Cu privire la prima întrebare preliminară*

13. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă contractele referitoare la livrarea de mărfuri care urmează să fie fabricate sau produse, precum și livrate potrivit cerințelor specifice ale cumpărătorului trebuie să fie calificate „vânzări de mărfuri" sau „prestări de servicii" în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001. De asemenea, instanța de trimitere întreabă care sunt criteriile determinante pentru a face distincția între „vânzarea de mărfuri" și „prestarea de servicii" în sensul Regulamentului nr. 44/2001.

14. În ceea ce privește contractele referitoare la livrarea de mărfuri care urmează să fie fabricate sau produse, toate părțile care au depus observații scrise sunt de acord ca acestea să fie calificate drept contracte de vânzare de mărfuri, chiar și în cazul în care cumpărătorul a formulat anumite cerințe referitoare la obținerea, la transformarea și la livrarea acestor mărfuri, în special în ceea ce privește garantarea calității producției, a fiabilității livrărilor și a unei bune gestiuni administrative a comenzilor. Comisia a adăugat că situația este diferită dacă persoana care comandă mărfurile respective trebuie să furnizeze ea însăși o parte esențială din elementele materiale necesare pentru fabricare sau pentru producere.

15. Guvernul german și guvernul Regatului Unit și-au exprimat de asemenea opinia cu privire la criteriile determinante pentru a face distincția între „vânzarea de mărfuri" și „prestarea de servicii". Potrivit guvernului german, pentru examinarea tipurilor de obligații care caracterizează contractul, trebuie să fie utilizate criterii economice. Potrivit guvernului Regatului Unit, caracteristica determi-

nantă a unor asemenea contracte constă în împrejurarea că prestația vânzătorului conduce la livrarea mărfurilor și la transferul dreptului de proprietate asupra acestora.

16. Considerăm că prima întrebare preliminară poate fi interpretată în mai multe feluri. Aceasta poate fi înțeleasă în sensul că se solicită Curții să definească criteriile de distincție între „vânzarea de mărfuri” și „prestarea de servicii” în general sau să definească aceste criterii numai în funcție de obiectul litigiului principal ori, mai mult, ca mijloc de a trage concluziile care se impun în cazul concret din distincția generală între „vânzarea de mărfuri” și „prestarea de servicii”.

17. Trebuie constatat că modul de redactare a articolului 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 nu permite, prin el însuși, să se răspundă la întrebarea adresată, întrucât nu definește noțiunile „vânzare de mărfuri” și „prestare de servicii”. În această privință, Curtea a amintit că acest articol trebuie interpretat în lumina istoricului legislativ, a obiectivelor și a sistemului Regulamentul nr. 44/2001 [3]. Nu considerăm că este util să ne întoarcem la istoricul legislativ, la obiectivele și la sistemul acestui regulament. Astfel, este suficient să facem trimitere la jurisprudența recentă a Curții [4].

18. Elementele identificate de dreptul comunitar și de jurisprudența Curții nu sunt suficiente pentru stabilirea unor criterii de distincție generală între „vânzarea de mărfuri” și „prestarea de servicii”. Astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 33 din Hotărârea din 23 aprilie 2009, Falco Privatstiftung și Rabitsch [5], noțiunea „serviciu” utilizată în Regulamentul nr. 44/2001 are un conținut autonom și independent de interpretarea acestei noțiuni în cadrul articolului 50 CE sau al altor acte de drept comunitar derivat decât Regulamentul nr. 44/2001. Aceeași constatare poate fi făcută, în opinia noastră, în ceea ce privește noțiunea „mărfuri”. Prin urmare, jurisprudența Curții prin care au fost interpretate noțiunile „serviciu” și „mărfuri” din perspectiva libertăților fundamentale ale pieței interne nu se aplică în contextul Regulamentului nr. 44/2001.

19. Până în prezent, Curtea nu a dat decât o definiție parțial negativă noțiunii „contract de prestări servicii” în sensul Regulamentului nr. 44/2001, declarând că noțiunea respectivă nu se referă la un contract prin care titularul unui drept de proprietate intelectuală acordă

3 — A se vedea Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (C-386/05, Rep., p. I-3699, punctul 18), Hotărârea din 23 aprilie 2009, Falco Privatstiftung și Rabitsch (C-533/07, Rep., p. I-3327, punctul 20), precum și Hotărârea din 9 iulie 2009, Rehder (C-204/08, Rep., p. I-6073, punctul 31).

4 — A se vedea Hotărârea din 23 aprilie 2009, Falco Privatstiftung și Rabitsch (citată la nota de subsol 3, punctele 21-27).

5 — Citată la nota de subsol 3.

celeilalte părți contractante dreptul de a-l exploata în schimbul plății unei remunerații [6]. Din aceasta nu se poate trage totuși nicio concluzie de aplicare generală.

20. Considerăm că analiza, pe un plan general, a distincției solicitate nu este necesară. Având în vedere multiplele aspecte ale vieții economice, această distincție generală nu este posibilă în mod obiectiv. Astfel, în măsura în care dreptul procesual folosește noțiuni care au un conținut material, precum în speță noțiunile „mărfuri" și „serviciu", este evident că interpretarea unor asemenea noțiuni și distincția dintre ele trebuie identificate, de la caz la caz, în dreptul comunitar material, ținând în special seama de obiectul utilizării unor astfel de noțiuni.

21. Această premisă reprezintă punctul de plecare pentru răspunsul nostru la prima întrebare preliminară. Trebuie constatat că nu putem răspunde decât din perspectiva caracteristicilor specifice acțiunii principale.

22. În această privință, trebuie amintit că reclamanta din acțiunea principală a încheiat cu pârâta din acțiunea principală cinci contracte-cadru de livrare de componente pentru sisteme de airbaguri. Este adevărat că pârâta din acțiunea principală, care se găsea în poziția de cumpărător, a pus anumite condiții referitoare la calitatea acestor componente. Totuși, aceasta nu schimbă cu nimic faptul că obiectul final al contractelor în discuție era livrarea de mărfuri care aveau proprietățile convenite.

23. Chiar dacă s-ar admite, astfel cum a făcut Oberlandesgericht Dresden, instanța de apel din litigiul principal, că printre obligațiile contractuale ale reclamantei din acțiunea principală se numărau și obligațiile corespunzătoare noțiunii de prestare de servicii, și anume tăierea și transformarea elementelor cumpărate de la distribuitori plasați în amonte față de procesul de producție pentru a le adapta la necesitățile pârâtei din acțiunea principală, aceste obligații nu ar fi fost decât obligații accesorii. Or, Curtea a recunoscut deja principiul, la care se referă și pârâta din acțiunea principală în observațiile sale scrise, potrivit căruia accesoriul urmează principalul [7].

24. Rezultă că obligația principală în contractele în discuție era livrarea de componente pentru sisteme de airbaguri și, prin urmare, raportul contractual dintre reclamanta din acțiunea principală și pârâta din acțiunea principală, conținutul și consecințele acestuia trebuie să fie subordonate articolului 5

6 — A se vedea Hotărârea din 23 aprilie 2009, Falco Privatstiftung și Rabitsch (citată la nota de subsol 3, punctul 44).

7 — A se vedea Hotărârea din 15 ianuarie 1987, Shenavai (266/85, Rec., p. 239, punctul 19).

punctul 1 litera (b) prima liniuță din Regulamentul nr. 44/2001.

25. În sfârșit, dacă contractele încheiate între reclamanta din acțiunea principală și pârâta din acțiunea principală ar fi analizate din perspectiva criteriilor libertăților fundamentale ale pieței interne, este cert că acestea ar fi analizate prin prisma liberei circulații a mărfurilor, iar nu a liberei circulații a serviciilor.

26. În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare preliminară că articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie să fie interpretat în sensul că contractele referitoare la livrarea de mărfuri care urmează să fie fabricate sau produse trebuie calificate vânzări de mărfuri chiar și în cazul în care cumpărătorul a formulat anumite cerințe cu privire la obținerea, la transformarea și la livrarea acestor mărfuri, în special în ceea ce privește garantarea calității producției.

B — *Cu privire la a doua întrebare preliminară*

27. Prin intermediul celei de a doua întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită în esență Curții să interpreteze, în legătură cu vânzările la distanță, expresia „locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile", care figurează la articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din Regulamentul nr. 44/2001, în vederea determinării locului executării obligației care prezintă un factor de legătură cu instanța competentă în materie contractuală.

28. Pârâta din acțiunea principală și guvernele ceh și german consideră că, în principiu, determinarea locului unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile, atunci când este vorba despre vânzări la distanță, se întemeiază pe locul predării materiale a mărfurilor către cumpărător.

29. În răspunsurile propuse la cea de a doua întrebare preliminară, guvernul Regatului Unit și Comisia se referă mai în detaliu la tipul de contract de vânzare.

30. În pofida acestui fapt, răspunsul Comisiei corespunde, în principiu, cu răspunsurile propuse de pârâta din acțiunea principală și de guvernele ceh și german. În opinia Comisiei, în cazul vânzărilor care solicită transportul mărfurilor și pentru care vânzătorul trebuie să predea aceste mărfuri primului transportator în vederea transmiterii lor cumpărătorului („vânzări cu expediere"), locul livrării trebuie să fie determinat în funcție de locul în care cumpărătorul dobân-

dește posesia efectivă asupra mărfurilor livrate sau ar fi trebuit să dobândească această posesie în temeiul contractului (locul de destinație a mărfurilor vândute).

31. În opinia guvernului Regatului Unit, determinarea locului de livrare trebuie să se întemeieze pe condițiile prevăzute în contract. În cazul în care obligația principală a vânzătorului constă în expedierea mărfurilor și (dacă este cazul) în predarea documentelor de transfer al dreptului de proprietate către cumpărător, locul de livrare respectiv este, cu excepția cazului în care nu se stipulează altfel prin contract, acela unde mărfurile au fost predate transportatorului în vederea transmiterii lor către cumpărător sau în conformitate cu indicațiile acestuia din urmă.

32. În prealabil, este necesar să se atragă atenția asupra faptului că noțiunea „vânzare la distanță" provine din dreptul național și că aceasta poate avea un conținut diferit în ordinile juridice ale diferitelor state membre. În consecință, considerăm că nu ar fi adecvată interpretarea de către Curte a expresiei „locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile" prin raportare specifică la vânzarea la distanță. Curtea nu poate oferi o interpretare a expresiei respective decât prin raportare la contractele de vânzare în general.

33. Expresia „locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile" trebuie interpretată în funcție de următoarele împrejurări.

34. În primul rând, potrivit jurisprudenței Curții, Regulamentul nr. 44/2001 urmărește un obiectiv de securitate juridică ce constă în consolidarea protecției juridice a persoanelor stabilite în Comunitate, permițând atât reclamantului să identifice cu ușurință instanța pe care o poate sesiza, cât și pârâtului să prevadă în mod rezonabil instanța în fața căreia poate fi acționat în justiție [8]. Rezultă că interpretarea solicitată în speță trebuie să asigure echilibrul necesar între interesele vânzătorului și cele ale cumpărătorului.

35. În al doilea rând, norma de competență specială prevăzută la articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 în materie contractuală, care completează norma de competență de principiu a instanței de la domiciliul pârâtului, răspunde unui obiectiv de proximitate și este motivată de existența unei legături strânse între contract și instanța chemată să se pronunțe asupra acestuia [9].

8 — A se vedea Hotărârea din 13 iulie 2006, Reisch Montage (C-103/05, Rec., p. I-6827, punctele 24 și 25), Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (citată la nota de subsol 3, punctul 20), precum și Hotărârea din 23 aprilie 2009, Falco Privatstiftung și Rabitsch (citată la nota de subsol 3, punctul 22).

9 — A se vedea Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (citată la nota de subsol 3, punctul 22), și Hotărârea din 9 iulie 2009, Rehder (citată la nota de subsol 3, punctul 32).

36. În al treilea rând, în ceea ce privește locul executării obligațiilor care rezultă din contracte de vânzare de mărfuri, Regulamentul nr. 44/2001 definește, la articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță, în mod autonom acest factor de legătură, în vederea consolidării obiectivelor de unificare a normelor de competență judiciară și de previzibilitate [10].

37. Rezultă din ceea ce precedă că interpretarea solicitată trebuie să fie făcută în lumina obiectivelor de proximitate și de previzibilitate și potrivit cerinței de securitate juridică.

38. Considerăm că interpretarea potrivit căreia „locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile" trebuie să fie înțeles drept locul unde mărfurile sunt predate material sau unde ar fi trebuit să fie predate material către cumpărător este cea mai conformă acestor cerințe. Această concepție despre locul de livrare este cea mai conformă posibil cu caracterul normei de competență specială prevăzute la articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001.

39. O asemenea interpretare, pe lângă respectarea criteriului de proximitate, respectă și cerința de previzibilitate, în măsura în care permite atât reclamantului, cât și pârâtului să identifice cu ușurință instanțele care pot fi sesizate.

40. Interpretarea propusă conferă locului predării materiale a mărfurilor către cumpărător calitatea de criteriu de determinare a locului de livrare a mărfurilor, fără să se facă trimitere la dreptul național al diferitelor state membre. Acest criteriu este ușor de identificat și ușor de dovedit, astfel încât permite identificarea fără nicio dificultate a instanței competente.

41. În consecință, trebuie să se răspundă la cea de a doua întrebare preliminară că expresia „locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile", care figurează la articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din Regulamentul nr. 44/2001, trebuie să fie interpretată în sensul că desemnează locul unde mărfurile sunt sau ar fi trebuit să fie predate material cumpărătorului.

10 — A se vedea Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (citată la nota de subsol 3, punctele 24 și 26), și Hotărârea din 9 iulie 2009, Rehder (citată la nota de subsol 3, punctul 33).

V — Concluzie

42. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Bundesgerichtshof după cum urmează:

„1) Articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie să fie interpretat în sensul că contractele referitoare la livrarea de mărfuri care urmează să fie fabricate sau produse trebuie calificate vânzări de mărfuri chiar și în cazul în care cumpărătorul a formulat anumite cerințe cu privire la obținerea, la transformarea și la livrarea acestor mărfuri, în special în ceea ce privește garantarea calității producției.

2) Expresia «locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile», care figurează la articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din Regulamentul nr. 44/2001, trebuie să fie interpretată în sensul că desemnează locul unde mărfurile sunt sau ar fi trebuit să fie predate material cumpărătorului.”